

TOPLUM TANILAMA SÜRECİ

Prof. Dr. Ayfer TEZEL

TOPLUMUN TANIMI

A.Ü.AHE 402 Halk Sağlığı
Hemşireliği

Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümüdür
(<http://tdkterim.gov.tr/bts/>).

Toplum;

“Coğrafik sınırları ve/veya yaygın değerleri ve ilgileri olan, toplum üyelerinin birbirlerini tanıdığı ve etkileşimde bulunduğu; özel bir sosyal yapı içerisinde toplum fonksiyonlarını gerçekleştirdiği; toplum normları, değerleri ve sosyal kurumlarını oluşturduğu sosyal bir gruptur” (Amerikan Hemşireler Derneği, 1986).

<http://www.niehs.nih.gov/research/supported/programs/justice/>

A.Ü.AHE 402 Halk Sağlığı
Hemşireliği

TOPLUM TİPLERİ

A.Ü.AHE 402 Halk Sağlığı
Hemşireliği

Toplumlar 3 grupta toplanabilir:

1. Kentsel toplumlar

2. Kente uzak yerleşim yerlerinde kurulan toplumlar/Varoş toplumları

3. Kırsal toplumlar

(www.graves.k12.ky.us/powerpoint/s/elementary/ffkllyle.ppt -)

Toplum yaklaşımlarında;

Birey olarak; Toplumların bir birey gibi düşünülerek sağlıkları geliştirilmelidir.

Sosyal bir ünite olarak; Üyelerin değer, tutum ve inançlarını aktardığı sosyal organizasyonların temel bir birimidir.

Daha geniş toplumların bir parçası olarak; Bir toplum ülke, şehir daha geniş toplumların bir parçasıdır.

Toplum Özellikleri 1.

1.İnsanlar

2.Paylaşılan hedefler, gereksinimler ve değerler

3.Çevre

4.Hizmet sistemleri

5.Sınırlar

1.İnsan;

Etkili bir toplum sağlığı planlamak ve uygulayabilmek için toplum bireylerinin;

* Kültürel ve etnik kökenleri, yaş, cinsiyet, gelir ve eğitim düzeyleri gibi temel karakteristik özelliklerini ve,

* Toplumdaki bireylerin değer, tutum ve inançlarını bilmek gerekir.

2. Paylaşılan hedefler, gereksinimler ve değerler;

Hemşireler;

Toplumun sağlık gereksinimlerini saptarken, sağlık hedeflerini belirlerken ve eylem planları oluştururken toplumla işbirliği içerisinde olmalıdırlar.

3.Çevre;

Fiziksel çevre; coğrafi konum, iklim, arazi, doğal kaynaklar ve yapısal kuruluşlar (okullar, işyerleri ve evler),

Biyolojik Çevre; çeşitli bitki, hayvan, bakteri, virüs, toprak, mantar, toksik maddeler, yiyecek ve su kaynakları,

Sosyokültürel çevre; kültür, değerler, tutumlar ve toplumdaki insanların demografik özellikleri incelenmelidir.

4.Hizmet sistemleri;

- 1.Sağlık
- 2.Sosyal yardım
- 3.Eğitim
- 4.Ekonomi
- 5.Hükümet/yönetim
- 6.Eğlence
- 7.Din

5. Toplum sınırları;

- *Coğrafiik sınırlar (dağlar, vadiler ve çöller)*
- *Politik sınırlar (kasabalar, şehirler, eyaletler, ülkeler ve milletler)*
- *Durumsal sınırlar (ev, okul ve iş)*

Toplumda İletişim Örüntüleri

Dikey ilişkiler, şehir, ulus ve ulusal ilişkiler.

Yatay ilişkiler, insanların, çevre ve sistemlerin ilişkileridir. (değer, tutum ve inançlar kuşaktan kuşağa aktarılır)

Toplum Liderleri

Toplum liderleri karar vermede etkilidirler. Bu liderler seçimle gelen hükümet görevlileri (belediye başkanı, belediye meclisi, okul yönetimi, yargıçlar) olabilir ya da resmi olmayan toplum liderleri (dini liderler ya da toplum kahramanları) olabilirler.

Toplum Fonksiyonları;

- Üretim, dağıtım ve tüketim,
- Sosyalizasyon (kuşaktan kuşağa aktarma),
- Sosyal kontrol (normlar, düzenlemeler ve kurallarla toplum bireylerinin bireylerinin davranışlarını kontrol etme),
- Sosyal katılım (toplum üyeleri için iletişim, sosyal etkileşim ve destek sağlar),
- Karşılıklı destek (insanların birbirine verdikleri destek).

Sağlık hizmetlerinde söz edilen toplum, çoğu kez yalnız belirli coğrafi sınırlar içinde kalan insan topluluğudur, bu da geręek anlamda bir toplum sayılmaz.

Kimi zaman gebe kadınlar, bebekler, beş yaş altındaki çocuklar ya da okul öğrencileri toplumu oluşturabilir.

TOPLUMU TANILAMA SÜRECİ

1.Değerlendirme

2.Analiz Etme

3. Planlama

4.Uygulama

5.Değerlendirme

Değerlendirme

1. *Toplum hakkında bilgi toplama,*
2. *Toplum hakkında tanımlayıcı bilgiler toplama,*
3. *Toplumun sağlıkla ilgili eğitim gereksinimlerini belirleme,*
4. *Toplumun sağlığa ve hastalığa ilişkin bilgi, tutum ve sağlık davranışlarını tanımlama,*
5. *Bilgileri sistematik olarak gruplama,*
6. *Değerlendirme süreci toplum bireyleri hakkında bilgi toplama,*
7. *Sağlık verilerini toplamak için temel istatistik ve demografik yöntemlerini kullanma,*
8. *Toplumunu değerlendirmek için diğer sağlık profesyonelleriyle iş birliği yapma,*
9. *Toplum liderleri ile görüşmeler yapılır.*

2. Analiz Etme

1. *Yaygın ve tekrarlayan sağlık problemlerini tanımlama*
2. *Mevcut toplum problemlerini tanımlama*
3. *Yardıml talep eden ve etmeyen popülasyonların sağlık gereksinimlerini tanımlama*

3. Planlama

1. *Müdahale için hizmet önceliklerini belirlemek ve planlamak,*
2. *Toplum sağlık hizmeti önceliklerini planlamak,*
3. *Tanımlanan sağlık gereksinimlerini karşılamak için planlamalara toplum liderlerini katmak,*
4. *Toplum sağlığı planlamalarına toplum bireylerini katma.*

4. Uygulama

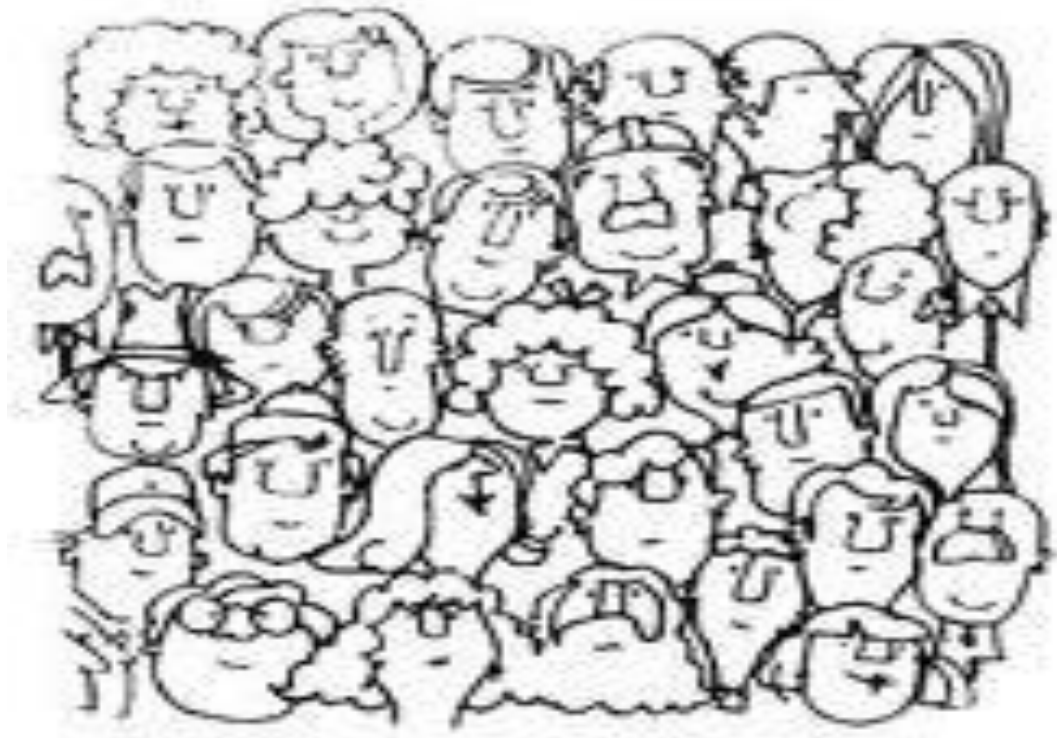
1. *Toplum için sağlık savunuculuğu yapma,*
2. *Toplum liderleri ve halk sağlığı çalışanları ile bağışıklama kampanyaları düzenleme,*
3. *Toplumda hastalıkları nleme programları başlatma ve izleme,*
4. *Sağlık konuları ile ilgili medya aracılığıyla toplumu eğitme,*
5. *Toplumda değişim ajanı olarak rol alma,*
6. *Sürekli sağlık eğitim programları yapmak.*

5. Değerlendirme

1. *Sağlık hizmetleri kalitesini değerlendirme*
2. *Hemşirelik müdahalelerine toplumun yanıtlarını değerlendirmek*
3. *Bir bütün olarak toplum sağlığında hemşirelik uygulamalarının etiklerini değerlendirmek*
4. *Toplum programlarının hedeflerine ulaşımı değerlendirme*

Toplum Değerlendirme Formatı;

I. Toplumdaki bireyler;

- Nüfus yoğunluğu
- Nüfus yapısı
  1. Cinsiyet oranları
  2. Yaş dağılımları
- Nüfus özellikleri
  1. Hareketlilik
  2. Sosyoekonomik durum
  3. İşsizlik düzeyi
  4. Eğitim düzeyi
  5. Evlilik oranları
  6. Boşanma oranları
  7. Bağımlılık oranı
  8. Doğurganlık oranı
  9. Hanede yaşayan birey sayısı

■ Ölüm Oranları;

1. Kaba ölüm hızı
2. Bebek ölüm hızı
3. Anne ölüm hızı
4. Yaşa özel ölüm hızı
5. Ölüm nedenleri

■ Hastalık özellikleri

1. İnsidans (hastalık)
2. Prevalans (hastalık)

■ Toplumun tarihi

■ Değer ve normlar

■ Birey ve aile yaşamları

1. Aile tipleri
2. Aile başına düşen çocuk sayısı

II. Çevre

1. Fizik çevre

- Doğal kaynaklar
- Coğrafiik özellikler
- İklim
- Yollar/ulaşım
- Sınırlar
- Evler

2. Biyolojik çevre

- Su kaynakları
- Hava
- Beslenme özellikleri (kaynaklar, hazırlama)
- Kirleticiler, toksik maddeler, hayvan rezervuarları ya da vektörler
- Bitki örtüsü
- Toplumun özelliği Kırsal mı? Şehirsel mi?

III. Sistemler

- Sağlık
  - Koruyucu sağlık hizmetleri
  - Tedavi hizmetleri
  - Uzun dönem bakım hizmetleri
  - Son dönem bakım hizmetleri
- Özel gruplar için bakım hizmetleri
  1. Okul öncesi
  2. Okul çağı
  3. Yetişkin ve genç
  4. İş sağlığı
  5. Engelli çocuklar için hizmetler
  6. Yaşlı
- Gönüllü sağlık kuruluşları
- Sanitasyon hizmetleri
- Sağlık çalışanları
- Sağlık eğitim uygulamaları
- Sağlık bakım hizmetleri finansmanı

IV. Sosyal Yardım Sistemleri

V. Eğitim

VI. Ekonomi Sistemi

- Ana endüstri ve işler
- Bankalar ve birikimler
- Ana iş kolları
- Toplumun genel sosyoekonomik düzeyi
- Fakirlik düzeyinin altında yaşayan nüfus oranı
- Emekli popülasyon oranı

VII. Hükümet ve Liderlik

VIII. Eğlence

- Halk
- Özel
- Sıklıkla kullanılan eğlence yerleri
- Sıklıkla yapılan boş vakit aktiviteleri
- Özel gruplar için
  - Yaşlı
  - Engelli bireyler
  - Diğerleri
- Kaynak kullanımını

IX. İletişim dinamikleri

- Toplumun kendi içinde
- Daha geniş toplumlarla ilişkiler
- Özel kaynaklar (tv, radyo ve gazete)

X. Toplumun Veri Kaynakları

Kayıtlar:

- Sağlık durumu kayıtları
- Ölüm oranı kayıtları
- Bildirimi zorunlu hastalık kayıtları
- Risk faktörleri göstergelerinin kayıtları (düşük doğum ağırlıklı bebek doğum oranı, adolesan doğumlar, prenatal bakım, fakirlikle yaşayan çocuk oranı vb)

Diğer sağlık personelleri

Toplum liderleri

Araştırmacılar

Toplum üyeleri

Gözlemler

Kroki çizme

Ev ziyaretleri